

Terugblik
Routekaart Woerden Inclusief
Gemeente Woerden
2017 – 2021

Inhoud

Inhoud	2
TERUGBLIK & EVALUATIE ROUTEKAART WOERDEN INCLUSIEF	3
1. INCLUSIE IN HET ONDERWIJS	4
2. DE INCLUSIEVE ARBEIDSMARKT	7
3. CULTUUR, VRIJE TIJD & SPORT	10
4. DE INCLUSIEVE BUURT	13
5: THUIS & WELZIJN	16
6: REIZEN & MOBILITEIT	17
7: VRIENDSCHAPPEN & RELATIES	18
8: ZEGGENSCHAP & SUPPORT	19
9: GEZONDHEID & VEILIGHEID	21
10: LEVENSVISIE & CULTUUR	22
11: POLITIEK & HET OPENBARE LEVEN	24
12. COMMUNICATIE & DIENSTVERLENING	25
13: LEREND ORGANISEREN & VERANDEREN	26

TERUGBLIK & EVALUATIE ROUTEKAART WOERDEN INCLUSIEF

In deze bijlage vind je een terugblik op de vorige Lokale Inclusie Agenda: De Routekaart Woerden Inclusief 2017 - 2021. Per thema is er een evaluatie van elk van de actiepunten van de Routekaart opgenomen. Wat hebben we bereikt op dit actiepunt? Welke resultaten hebben we geboekt?

Naast de evaluatie op de actiepunten vind je per thema ook een algemene terugblik. Waar staan we nu in het werken aan een inclusieve samenleving? Wat hebben we gerealiseerd op het gebied van de inclusieve buurt, onderwijs, arbeidsmarkt, cultuur, vrije tijd & sport?

In deze evaluatie hebben we vijf verschillende criteria meegenomen:

- Is er sprake van inclusie volgens het Unescomodel? Of is er sprake van integratie, segregatie of uitsluiting?
- Is er sprake van gelijke kansen voor elk individu?
- Voldoen we aan de Wet Gelijke Behandeling?
- Hoever zijn we in het realiseren van het VN-Verdrag voor de rechten van mensen met een beperking? https://wetten.overheid.nl/BWBV0004045/2016-07-14#Verdrag_2
- De sociale aspecten van in- en uitsluiting: Je gewaardeerd voelen, afwezigheid van discriminatie, (openlijk of verborgen) pesten.

1. INCLUSIE IN HET ONDERWIJS

- **Van gedachten wisselen:** Open een breder gesprek over inclusie in het onderwijs, o.a. in een grotere bijeenkomst met alle scholen, ouders, docenten, schoolbestuurders en samenwerkingsverbanden.
 - > **Evaluatie:** Onder scholen, schoolbestuurders en gemeente heeft een intensief gesprek plaatsgevonden in het kader van inclusieve scholenbouw. Daarbij wordt nieuwbouw zo toekomstbestendig mogelijk voor inclusief onderwijs gebouwd. Daarnaast organiseert Samenwerkingsverband Passenderwijs begin 2022 het congres: 'Samenwerken op inclusie.' George Becht heeft het onderwerp LHBTI en inclusie ter sprake gebracht in het 'Lokaal Educatieve Agenda' overleg. Vanwege corona zijn scholen en ouders niet apart benaderd voor een breder gesprek over inclusie in het onderwijs.
- **Pilots Inclusie in het onderwijs:** investeer in inclusie in het onderwijs door samen met enthousiaste leerkrachten en scholen een pilot te starten, bijvoorbeeld in elke school een klas.
 - > **Evaluatie:** Enkele scholen, zoals De Jagerschool, zijn zelf met inclusief onderwijs aan de slag gegaan. Zij geven vorm aan een inclusieve manier van lesgeven en willen een school zijn voor elk kind in de buurt. Het geven van inclusief onderwijs is een van de belangrijkste stappen naar een inclusief Gemeente Woerden.
Het Kalsbeek college werkt op haar website actief aan inclusiviteit. Oud-leerlingen van verschillende culturen, afkomst, met en zonder beperking vertellen op de website hun groeiverhaal. Zowel op het Minkema, als op het Kalsbeek is er nu een GSA (Gay Straight Alliance) actief. De GSA werkt aan gelijkwaardigheid, openheid en diversiteit (in o.a. LHBTI en cultuur) op school. Na de nieuwe coalitiebesprekingen is dit actiepunt uitgesteld naar de Lokale Inclusie Agenda van 2022 – 2025.
- **Talentonderwijs:** Maak het talentonderwijs beschikbaar voor alle kinderen.
 - > **Evaluatie:** Na de nieuwe coalitiebesprekingen is dit actiepunt uitgesteld naar de Lokale Inclusie Agenda van 2022 – 2025.
- **Individuele schoolcarrières:** Maak gebruik van de ervaring die in Woerden is opgedaan met het creëren van kansen voor individuele kinderen om de kansen van elk kind te vergroten. Zodat elk kind vanaf 2025 op de school van eigen keuze terecht kan. Hierover gaan we randvoorwaardelijk in gesprek met de ouders, scholen, schoolbestuurders en samenwerkingsverbanden.
 - > **Evaluatie:** Een jongere met downsyndroom volgt regulier voortgezet onderwijs op het VMBO. Dat gaat heel erg goed. Wel heeft het erg veel inzet van de ouders gevergd om een school te vinden die het aan wil gaan. Hoe kunnen we hiervan leren om dit voor meer jongeren mogelijk te maken? Het is op dit moment nog niet zo dat elk kind op de school van eigen keuze terecht kan. Dit zou een belangrijke stap zijn naar inclusie in het onderwijs. Na de nieuwe coalitiebesprekingen is dit actiepunt uitgesteld naar de Lokale Inclusie Agenda van 2022 – 2025. Het is van belang om dit gesprek weer te openen.

Evenals te kijken, welke ondersteuning er nodig is, bijvoorbeeld in de klas, om dit voor elkaar te krijgen. Een andere mogelijkheid is gezamenlijk bijdragen aan het landelijke gesprek over de stelselwijziging.

Waar staan we nu?

> *Inclusie in het onderwijs:* Vanwege de huidige financieringsstromen (landelijk beleid) vraagt het op dit moment nog veel van een school om inclusief onderwijs te bieden. Een aantal scholen doen dit al wel in Nederland. Waaronder bijvoorbeeld De Kroevendonk in Roosendaal en De Korenaar in Eindhoven. Het feit dat er ook in Woerden scholen zijn die hiermee aan de slag zijn is een grote verdienste. Wat blijkt er uit internationaal, en inmiddels ook Nederlands, onderzoek? Kinderen zonder beperking die (goed vormgegeven) inclusief onderwijs volgen, hebben dezelfde of betere academische leerprestaties. En hebben bovendien nog meer inzicht in hun talenten en beperkingen en een beter probleemoplossend vermogen. Kinderen uit gezinnen met weinig inkomen hebben daarnaast later nog meer kans op een betaalde baan. Dat geldt ook voor kinderen met een beperking. Zij halen betere academische leerprestaties dan in het speciaal onderwijs en hebben meer kans op een betaalde baan. Volgens het 'VN-Verdrag voor de rechten van mensen met een beperking' (Artikel 24 Onderwijs), gaat het erom dat alle veertig scholen inclusief onderwijs bieden. Vanuit dat oogpunt zijn er nog belangrijke stappen te zetten.

Voor- & Vroegschoolse educatie: Een mooie uitvoerbare eerste stap daarin zou zijn, om het Voor- en Vroegschoolse educatiebeleid inclusief te maken. Een mooi voorbeeld is het beleid van Oude-IJsselstreek. Kinderopvang, scholen en gemeente streven ernaar dat elk kind van 0-4 jaar peuteronderwijs in de eigen gemeente kan volgen. En dat elk kind vervolgens instroomt in het reguliere basisonderwijs van gemeente Oude IJsselstreek. Kinderen van statushouders, migranten, en anderen krijgen wanneer zij tweeënehalf jaar oud zijn altijd de mogelijkheid tot het volgen van voor- en vroegschoolse educatie.

Een sociaal leven in Gemeente Woerden kunnen opbouwen: In de voorbereidingen van de Routekaart Woerden Inclusief in 2017, gaven ouders een belangrijk struikelpunt aan. Namelijk dat hun kinderen, die op speciaal onderwijs in Utrecht zaten, met de bus vaak anderhalf uur heen en anderhalf uur terug onderweg waren. Kinderen waren dan al moe voordat ze op school aankwamen. Dat maakte het lastiger voor hen om iets te leren. Daarnaast kwamen kinderen vaak pas om vijf uur thuis. Dat betekende geen tijd voor buitenspelen met vriendjes en vriendinnen op straat of voor de sportclub. Vriendjes waren dan al binnen. Op speciale basisschool De Keerkring is een extra groep ingericht. Daar kunnen kinderen, die eerder speciaal onderwijs volgden buiten Gemeente Woerden, nu in Gemeente Woerden naar school. Het is nog geen inclusief onderwijs. Maar het is heel belangrijk dat kinderen nu binnen de gemeentegrenzen naar school kunnen. Zo wordt het mogelijk een netwerk op te bouwen in de buurt en naar een gewone theaterclub of sportvereniging te gaan.

De taal leren: Een laatste punt is dat een aantal statushouders die al wat langer in Nederland wonen, aangeven zich veel meer te willen inzetten om de taal te leren. Twee uur per dag, of drie dagen per week. Zij zien taal echt als belangrijkste belemmering om optimaal deel te nemen aan de samenleving. Het is van belang met hen te zoeken naar een juiste aanpak. Daarnaast zijn er vragen over of kinderen van statushouders op tweeënhal jarige leeftijd

standaard gebruik maken van voor- en vroegschoolse educatie in Gemeente Woerden. En als dat niet zo is, of dat niet standaard geregeld moet worden.

2. DE INCLUSIEVE ARBEIDSMARKT

- **Pilot de Inclusieve Werkvloer:** Geef gericht vorm aan een inclusieve arbeidsorganisatie door een pilot/project starten waarin vijf werkgevers, waaronder de gemeente en twee MKB samen optrekken om een inclusieve werkvloer te creëren.

> **Evaluatie: Inclusief werkgeverschap:** De laatste jaren zijn er steeds meer mooie voorbeelden van inclusief werkgeverschap ontstaan, zoals: ESH Media, Dynalogic, Kleywegen & Cor werkt beter, QBTEC, Elektro Internationaal, Verweij Houttechniek, GAMMA, de Houten Trappenwinkel, Irene's Catering, Meeting Office. Vanwege corona kon een gezamenlijk project geen doorgang vinden. De deelnemende organisaties (waaronder veel horeca) moesten andere prioriteiten stellen. Wel is er onder ondernemers de wens om regelmatig informeel bij elkaar te komen in een inclusief werkgeverschapscafé. Zo kunnen werkgevers kennis uitwisselen en gezamenlijk vraagstukken oplossen. Zij willen dit vooraf laten gaan door een gezamenlijke themabijeenkomst over inclusief werkgeverschap. Zo kunnen zij gezamenlijk prioriteiten stellen. Dit is een actiepoint op de Lokale Inclusie Agenda.

Gemeente Woerden heeft ook actie ondernomen in de vormgeving aan een inclusieve werkvloer. Er is een enquête geweest die door 129 medewerkers volledig is ingevuld. Er is een actieplan opgesteld, met een aantal prioriteiten, waaraan budgetten gekoppeld moeten worden. Ook zijn er workshops ontwikkeld om binnen de teams aandacht te besteden aan inclusief werkgeverschap. Door bezetting van P&O en daarna door de organisatie van het festival heeft dit tot voor kort geen doorgang kunnen vinden. Dit is een actiepoint op de Lokale Inclusie Agenda. Wel zijn er mooie voorbeelden van inclusief werkgeverschap in de gemeentelijke organisatie te vinden. De samenstelling van een aantal teams is zeer divers. Bij VTH en juridische zaken, bijvoorbeeld, wordt gebruik gemaakt van deze diversiteit aan talenten. Onder andere door de mogelijkheid om mensen in hun eigen taal, Russisch, Spaans, Marokkaans, Pools te woord te kunnen staan.

- **Pilot 'Op weg naar een baan!':** Zet een dergelijk project op waarbij acht jongeren of volwassenen met afstand tot de arbeidsmarkt op zoek gaan naar een baan op basis van hun interesses en talenten. Gezamenlijk wordt gekeken hoe de huidige arbeidstoeleiding, beleid, geldstromen, wet- & regelgeving kan worden verbeterd.

> **Evaluatie: Arbeidstoeleiding:** Ferm Werk is succesvol aan de slag om jongeren richting werk te begeleiden volgens een integrale benadering waarbij het hele leven, en de eigen ontwikkeling centraal staat (JIP). Dit is een reguliere aanpak geworden in Gemeente Woerden. Daarnaast heeft het Werkgeversservicepunt van gemeente Woerden zich versterkt. Alle inwoners die gemakkelijk naar werk toe te leiden zijn, hebben over het algemeen een baan gevonden. De coronacrisis heeft hier wel belangrijke impact gehad. Waardoor sommige inwoners, om bedrijfseconomische redenen, weer op straat stonden. Nu zijn het vooral nog mensen met een lange afstand tot de arbeidsmarkt die een baan zoeken. Of beter gezegd: Waar de arbeidsmarkt de

langste afstand tot mensen heeft.

Een reguliere baan invullen: Hier moeten we andere wegen zoeken. Er zijn in Nederland mooie voorbeelden waar mensen, soms met een ernstige beperking, samen met hun ondersteuner een reguliere baan invullen voor een oplopend aantal dagdelen per week. Zo kunnen mensen met een beperking of psychische problematiek gewoon deel uitmaken van het arbeidsproces. Ook kunnen we nog meer gebruik maken van aanpakken als 'begeleid werken', integraal werken of IPS. Of gebruik maken van bewezen aanpakken om jongeren met een achtergrond in speciaal onderwijs op te leiden naar werk (Bijvoorbeeld De Job Academie). De inclusieve arbeidsmarkt is er echt voor iedereen.

Simpel Switchen: NUdoen!, een initiatief voor dagbesteding van Abrona, neemt een rol in Simpel Switchen: het landelijke programma om de overgang van dagbesteding naar werk, en werken met Wajong, gemakkelijker te maken (ontschotting). Dit is een belangrijk initiatief. Op dit moment staan geldstromen vaak nog in de weg om vanuit de dagbesteding te gaan werken. Niet alleen omdat de aanbieder van dagbesteding zich geen lege plek kan veroorloven. Maar vooral ook omdat inwoners er in inkomen op achteruit gaan als zij gaan werken en salaris ontvangen. Of zij werken wel bij een reguliere werkgever, maar ontvangen buiten hun wil om, geen loonstrookje. Werken moet altijd lonen. We zijn werkgevers tegengekomen die soms maandenlang, een dag per week kwijt zijn om uit te zoeken hoe een medewerker een goed inkomen kan hebben als hij of zij aan het werk gaat. Ook zijn we mensen tegengekomen met een fysieke beperking, een Wajong en goede vaardigheden. Zij zijn soms zes jaar aan het solliciteren, terwijl zij dagbesteding doen. En worden hierbij geholpen door het UWV. Wat maakt dat dit nog niet gelukt is? Staan de werkgevers niet open genoeg? Of doen we te weinig om mensen echt goed toe te leiden?

- **Maak werk van betaald werk:** Maak werk van toeleiding van mensen met een beperking of psychische problematiek naar een betaalde baan op de reguliere arbeidsmarkt. Zorg dat iedereen die dat wil in 2018 in een traject zit naar betaald werk of een opleiding volgt.

> **Evaluatie:** Opleidingstrajecten zijn de laatste jaren een veel grotere rol gaan vervullen in de arbeidstoeleiding. Abrona biedt vanuit de dagbesteding de praktijkopleiding Woonhulp, Horeca en Groen aan. Inwoners kunnen deze opleiding volgen op een manier die bij hen past: in kleine groepjes, veel praktijk en in kleine stapjes. Het lukt NUdoen! nu vaker om mensen toe te leiden naar een gewone werkgever en regulier werk. Vraag is nog hoeveel mensen er in Gemeente Woerden niet in een traject naar betaald werk zitten of een opleiding volgen. We hebben een aantal mensen gesproken die van oudsher een Wajong uitkering hebben. Sommigen van hen hebben in het verleden wel een baan gehad. Zij leveren een belangrijke bijdrage aan de samenleving, maar hebben geen betaald werk, terwijl dat bijvoorbeeld in de assisterende rol in detailhandel, ICT, bouw of groenvoorziening, wel mogelijk

is. Sommigen van hen zoeken al jaren naar betaald werk. Hoe kunnen we hier de handen ineenslaan?

- **Open culturen: Stages en werk voor jongeren met en zonder migranten**

achtergrond: Sla als opleidingen, ondernemers/werkgevers, arbeidstoeleiders en gemeente de handen ineen om jongeren, ook jongeren met een andere culturele achtergrond, naar stage en werk toe te leiden.

> **Evaluatie:** Ook hier zijn grote stappen gezet. In het project VMBO on stage lopen leerlingen van het Minkema College, Kalsbeek College en het Futura College, de rode loper op. Zij stellen zich voor aan werkgevers op het beroepenfeest! Werkgevers uit Groen & Natuur, Techniek, Handel & Economie en Zorg, Welzijn en Maatschappij geven leerlingen een inkijkje in hun werkdag. En laten hun passie voor het vak zien. Leerlingen kunnen kiezen bij welke bedrijven zij een Doedag doen. Zij worden daarbij geholpen door op het beroepenfeest aanwezige matchmakers.

Waar staan we nu?

> *We zijn veel verder dan vijf jaar geleden:* Meer mensen volgen een opleidingstraject, meer mensen zijn aan het werk, meer bedrijven geven vorm aan inclusief werkgeverschap. Op dit moment staan we voor de volgende uitdaging. Hoe wordt de langste afstand tussen arbeidsmarkt en inwoners korter? Gemeente en FermWerk zijn bezig met een doorontwikkelingsplan in wording om arbeidstoeleiding te versterken. Daarin wordt gebruik gemaakt van mooie voorbeelden in andere gemeenten. Daarnaast is het de vraag hoe we ervoor kunnen zorgen inwoners gemakkelijker tussen Werk, Wajong, dagbesteding en participatiewet kunnen switchen. Hier wordt ook een actiepoint op ontwikkeld. Daarnaast moeten we ervoor zorgen dat 'Werken Loont!' Het is van belang dat mensen er in inkomen op vooruitgaan als zij gaan werken.

Gemeente Woerden: Verder moet gemeente Woerden, om andere werkgevers bij te houden, echt nog trekken aan inclusief werkgeverschap binnen de eigen organisatie. Door de grote druk op de teams en door corona is het op dit moment nog niet gemakkelijk eraan te werken. Zodra de nieuwe projectleider er is, zullen we hier echter wel mee verder gaan. Inclusie & Social Return wordt meegenomen in aanbestedingen & Inkoop. Op dit moment worden de richtlijnen hiervoor herzien. Bv. door met bepaalde menukaarten te werken, bij opdrachten waar moeilijker inclusie in te verwerken is.

3. CULTUUR, VRIJE TIJD & SPORT

- **Vuurtjes aanwakkeren en breed kennis maken:** breng clubs & verenigingen bij elkaar om kennis uit te wisselen over inclusie en om van elkaar te leren. Bijvoorbeeld tijdens een netwerkfeest.

> **Evaluatie:** Er zijn diverse clubs en verenigingen die al in grote mate vormgeven aan inclusieve cultuur, vrije tijd en sport: Sleutelclub Kamerik, The Blue Drakes, De Speelgarage, De Kunstkring, Fast Forward Sports, KUNSTaandenRIJN, KNA Zegveld, Clytoneus, Tennisvereniging Kromwijck, Roeivereniging De Krom, De Scouting, Siveo in Zegveld, ASV Bredius. Met een aantal van hen zijn interviews gehouden die gedeeltelijk als mooi voorbeeld terug zijn te vinden in deze lokale inclusie agenda. Verschillende clubs & verenigingen hebben daarnaast een mooie bijdrage geleverd aan het 'Iedereen doet mee!' festival. Er is vóór Corona twee keer een poging gedaan om een inspiratiebijeenkomst cultuur, vrije tijd & sport te organiseren. Deze zijn echter niet doorgegaan in verband met de later geplande bijeenkomsten van o.a. het sportakkoord op dezelfde datum.

- **Gezamenlijk initiatieven ontwikkelen gericht op inclusie in cultuur, vrije tijd & sport:** ontwikkel op basis van de kennis die er is gezamenlijke initiatieven voor inclusieve vrije tijd, cultuur & sport.

> **Evaluatie:** De sport en cultuursector hebben dit afzonderlijk gedaan in het in het kader van het Sportakkoord Gemeente Woerden 2020 - 2022 en het *Cultuurmanifest Woerden: culturele stad met creatief vermogen*. Tachtig cultuurorganisaties hebben het cultuurmanifest ondertekend. 'Iedereen doet mee' is daar een belangrijk speerpunt in. De uitgangspunten zijn verweven in de werkwijze van de grote culturele organisaties (Het Klooster, KUVU, Bibliotheek, Stadsmuseum, Cultuur Platform). Ook terwijl het manifest het besluitvormingsproces nog niet helemaal had doorlopen (in maart 2021 heeft de gemeenteraad het manifest vastgesteld). Verder wordt er gewerkt aan steunpakketten om de hele cultuursector te helpen in coronatijd. Daarbij wordt iedereen betrokken: van amateurverenigingen tot professionele organisaties. Ook daar zijn al mooie inclusieve initiatieven te vinden. Zoals De Kunstkring en muziekvereniging KNA Zegveld. De culturele verenigingen uit gemeente Woerden zijn vaak al inclusief. Alleen de gebouwen voldoen niet altijd aan de toegankelijkheidseisen. Dit vergt aandacht.

Sportakkoord 2020 – 2022: Ook zijn er mooie ontwikkelingen in het kader van het sportakkoord. Tijdens een belangrijke bijeenkomst, wilden sportclubs en verenigingen 'Iedereen doet mee!', unaniem als deelakkoord in het Sportakkoord meenemen. Het is opgenomen als overkoepelend uitgangspunt: 'Inclusiviteit is cruciaal voor en bij alle deelakkoorden. Vanuit brede aandacht voor een inclusieve samenleving is er in het bijzonder ook aandacht voor het stimuleren, en mogelijk maken, dat iedereen kan meedoen aan het sport en bewegen in Woerden.' Clubs en verenigingen nemen inclusie en maatschappelijke doelstellingen mee bij de realisatie van het sportakkoord.

Méér Muziek in de Klas: Daarnaast is er het project 'Méér Muziek in de Klas' waarin scholen, het KUVU en het klooster samen werken. Op 24 van de 25 basisscholen in de

gemeente krijgen kinderen les in de eerste beginselen van de muziek. Ook betekent het dat bijna elk kind de kans krijgt een muziekinstrument uit te proberen. Kinderen voor wie dit niet vanzelfsprekend is worden bereikt en kunnen zo mogelijk door om echt een instrument te leren bespelen.

- **Support:** regel een service waar culturele verenigingen, sportclubs en andere vrije tijdsorganisaties met hun praktische vragen over inclusieve vrije tijd terecht kunnen.

> **Evaluatie:** De buurtsportcoaches & de consultant aangepast sporten hebben de rol gekregen om clubs & verenigingen te coachen om inclusief sporten mogelijk te maken. Voor kunst & cultuur is dit tot op heden nog niet gebeurd. De combinatiefunctionarissen hadden al te veel taken.

- **Zorg & Welzijn als supporters voor inclusieve vrije tijd:** Investeer als organisaties van zorg & welzijn in inclusieve vrije tijd voor individuele mensen van alle leeftijden. Voor iedereen is er wel een club, groep of vereniging te vinden die aansluit bij zijn of haar interesses en talenten.

> **Evaluatie:** Het is onbekend hoeveel kinderen, jongeren, volwassenen en ouderen die wonen bij een zorgorganisatie meedoen in reguliere clubs & verenigingen. Door de hoge druk op WoerdenWijzer en corona hebben we dit nog niet op kunnen pakken. Wat we wel weten is dat inwoners die ondersteuning krijgen bij clubs & verenigingen nog niet zo zichtbaar zijn. Dit gaan we oppakken binnen actiepunten 2 van het thema zorg & welzijn in een inclusieve samenleving.

Waar staan we nu?

> *Cultuur, vrije tijd & sport:* Inclusie heeft een mooie plek gekregen in kunst, cultuur, vrije tijd & sport in gemeente Woerden. Zowel in de praktijk bij de clubs, verenigingen organisaties zelf, als in het sport & cultuurbeleid. De volgende stap is dat sportclubs, verenigingen en cultuurorganisaties bij elkaar in de keuken komen kijken. Uit de interviews en de activiteiten van het festival blijkt dat geen enkele organisatie hetzelfde is in de benadering van 'Iedereen doet mee!'. Clubs hebben elk hun eigen kennis en benadering waar zij onderling veel van kunnen leren. Dat willen we doen middels één of meerdere bijeenkomsten. Clubs en Verenigingen hebben al eerder aangegeven dat zij dit graag zouden willen.

Inclusief spelen: Er is een inventarisatie gedaan op het speelbeleid en de speeltuinen in gemeente Woerden. Daaruit blijkt dat een aantal speelplekken inclusief zijn vorm gegeven. De Boterbloemweide, Landgoed Bredius en Batenstein buiten zijn inclusief. De Hazelaarstraat en De Berlijnhof zijn licht aangepast. Tot en met 2021 gebeurt dat, ook vanwege de financiën, vooral op verzoek van inwoners. Je hebt op dit moment 'blokspeelplekjes' voor de kleintjes en wijk en buurtspeelplekken voor de wat grotere kinderen. Voor 2022 en verder zijn er elk jaar financiën beschikbaar gesteld voor nieuwe toegankelijke speeltoestellen. Je zou ervoor kunnen kiezen om deze te investeren in de wijk en buurtplekjes. Zodat je daar inclusief ontwerp en toegankelijkheid echt garandeert

Horeca & Toerisme: Ook zou er meer aandacht kunnen zijn voor inclusieve horeca en toerisme. Horeca en toerisme in gemeente Woerden wordt als gastvrij ervaren. Gemakkelijker zou wel zijn als er op de websites van 'Beleef Woerden' en op de websites van

horeca, uitgaans- en culturele gelegenheden staat aangegeven of iets toegankelijk is of niet en voor wie. Hier nemen we graag een actiepoint voor op. Daarnaast willen we kijken waar de mogelijkheden zitten voor hotel en B&B ondernemers voor aanpassingen in inclusie & toegankelijkheid van kamers, douche en toilet. En naar hoe we evenementen nog inclusiever kunnen maken. We willen inclusief toerisme in de breedste zin van het woord promoten in de stad en in het buitengebied. Bijvoorbeeld ook de toegankelijkheid van wandelpaden en het accommodatiebeheer. Daar liggen mogelijkheden om op aan te haken.

4. DE INCLUSIEVE BUURT

- **Inclusieve buurtinitiatieven:** baseer buurtinitiatieven op de talenten en interesses van alle inwoners uit de buurt.
 - > **Evaluatie:** Buurtinitiatieven zijn een grotere rol gaan vervullen in Gemeente Woerden. Ze worden nu niet alleen meer gestimuleerd door gebiedsgericht werken, maar ook door de Buurtverbinders en Hart voor Woerden. Zij faciliteren inwoners bij het uitwerken van ideeën die bijdragen aan hun buurt. Dat gebeurt vanuit een inclusief perspectief. Alle inwoners kunnen meedoen. In het begin van de eerste coronagolf is met grote snelheid het platform ‘Woerden voor Elkaar’ gestart. Veel matches worden gemaakt, en buurtinitiatieven gepost.
- **Creatieve broedplaatsen:** onderzoek of er inderdaad (on)voldoende plekken zijn, waar mensen ook in de avonden iets kunnen organiseren en kijk zo nodig welke openbare ruimtes voor dit doel geschikt kunnen worden gemaakt.
 - > **Evaluatie:** Het dorpshuis in Harmelen, De Milandhof in Zegveld, buurtcentrum Molenvliet, De Plint, de Huiskamer van de binnenstad, zijn echt plekken van ontmoeting geworden. Een inwoner over De Plint: ‘Het is echt mijn thuis.’ Iedereen die iets wil organiseren kan wel een plekje vinden. Ook tijdens de lockdown zijn mooie initiatieven ontstaan. Zoals een wandelgroepje dat gezamenlijk steeds andere stukjes van Nederland verkent. Waar dat nog niet gebeurd is, zijn de buurthuizen voorzien van toegankelijke toiletten. Ook willen sportorganisaties hun clubhuizen openstellen voor anderen die iets willen organiseren (Sportakkoord). De volgende stap is dat deze plekken ook echt creatieve broedplaatsen worden, waar de gehele mix uit de samenleving graag komt. Dat kan bijvoorbeeld door meer verbindingen aan te gaan met de culturele sector, sport en natuureducatie.
- **Inclusief ontwerp:** Maak gebruik van de inzichten uit de inclusive design, placemaking en sociale architectuur om de binnen- en buitenruimtes zo vorm te geven dat ontmoeting en gezamenlijke initiatieven worden bevorderd.
 - > **Evaluatie:** Richtlijnen voor inclusief ontwerp, met als belangrijk onderdeel ontmoeting, zijn in het Handboek Inrichting Openbare Ruimte opgenomen. In de scholenbouw en beheer van sportaccommodaties wordt inclusief ontwerp in grote mate meegenomen. In het kader van de verduurzaming van sportaccommodaties, is er een schouw en een aantal aanpassingen op toegankelijkheid van de sportaccommodaties gedaan. Inclusief ontwerp wordt daarnaast meegenomen in de omgevingsvisie en toegepast op verschillende projecten in de openbare ruimte (zie mooie voorbeelden). Van belang is de tips van een grote diversiteit aan inwoners goed mee te nemen. Dat gebeurt nog niet altijd. De voor iedereen toegankelijke toiletten in de stads- en dorpscentra (Hoge Nood app), maken het voor een grotere groep mensen mogelijk om te winkelen en deel te nemen aan het openbare leven. Wel is het van belang nog eens goed te kijken naar de toegankelijkheid van de

rolstoeltoegankelijke toiletten in de parkeergarage 'Het Castellum'. En daar de nodige aanpassingen op te doen. Verder is ontmoeting een belangrijk thema in het stedenbouwkundig ontwerp van een aantal woonwijken. In de woonvisie is gedifferentieerd wonen als uitgangspunt opgenomen: gemengd wonen voor meerdere prijsklassen, soorten huishoudens en woonwensen bij elkaar in één buurt. Het gaat om de bouw van woningen die aansluiten op de vraag van een diverse samenleving.

De volgende stap is het ontwikkelen van richtlijnen voor inclusief ontwerp van vastgoed, gebiedsontwikkeling en nieuwbouw van woningen.

- **Jongeren:** Trek samen met jongeren op om te kijken wat ze zouden willen voor hun buurt, stad of dorp. Stimuleer creativiteit en het opzetten van grotere projecten. Jongeren als medemakers van de samenleving.

> **Evaluatie:** Vier jaar geleden was de beeldvorming rond jongeren niet zo positief. Mistroostige hangplekken rond oude zeecontainers, en het algemene gevoel dat er niet zoveel voor jongeren viel te beleven.

Sinds 2018 is het jongerenwerk in Woerden van start gegaan, ingevuld door buurtwerk. Zij zoeken jongeren actief op en bepalen op basis van interesses en zorgen hun inzet. Denk hierbij aan culturele en sportieve activiteiten voor en door jongeren, bemiddeling bij overlastsituaties of interactieve voorlichtingen op straat en online. Buurtwerk leidt daarnaast citytrainers op: jongeren die graag iets in hun buurt willen organiseren. Daardoor worden jongeren niet alleen toeschouwer, maar echt medemaker van hun buurt. Deze beweging willen we in de toekomst versterken. Hierbij is wel van belang dat citytrainers met en zonder beperking vanaf het begin samen optrekken, met als start een inclusieve training. Een aandachtspunt is op dit moment dat er sinds de aanpassing van de alcoholwet nog plekken worden gemist waar jongeren onder de 18 elkaar (bv. wekelijks) kunnen ontmoeten. Jongeren boven de 18 kunnen wel terecht in café's en andere uitgaansgelegenheden.

Waar staan we nu?

> *Inclusief ontwerp:* Als het gaat om beleid rond de fysieke kant van de inclusieve buurt scoort Woerden goed. Richtlijnen voor inclusief ontwerp zijn opgenomen in het Handboek Inrichting Openbare Ruimte (HIOR). Daarnaast is inclusief wonen onderdeel van de woonvisie. Vaak wordt inclusief ontwerp in ruimtelijke projecten vanaf het begin goed meegenomen. Voor een deel worden deze projecten in de nabije toekomst nog gerealiseerd. Van belang is dan erop te letten dat het dan ook steeds in de uitvoering wordt meegenomen. De volgende stap is het opnemen van richtlijnen voor de nieuwbouw van woningen. In gemeente Woerden kunnen we nog sterker worden in het zichtbaar maken van de inclusieve samenleving in de symboliek van ontwerpen. De sofa van Woerden en het regenboogzebrapad zijn al mooie voorbeelden. Mogelijk kunnen we meerdere van dit soort projecten realiseren in de openbare ruimte.

Inclusieve initiatieven: Voor wat betreft de sociale kant van de inclusieve buurt zijn er de afgelopen vijf jaar grote stappen gezet. Alle inwoners hebben de mogelijkheid om deel te nemen aan een buurtinitiatief of er zelf een op te zetten. Buurtinitiatieven zijn online en offline beter te vinden. Waar het gaat om buurtinitiatieven in de openbare ruimte, haakt de

gemeente soms te laat aan na uitnodiging door inwoners. Het kwam voor dat subsidies daardoor vergeven waren. En dat inclusieve buurtinitiatieven die gericht waren op gezamenlijke realisatie door buurtbewoners (sociale cohesie), door de gemeente uitgevoerd werden. Dan schiet zo'n initiatief haar doel voorbij.

Daarnaast is de vraag in hoeverre de mix aan culturen vertegenwoordigd is. En is er nog verbetering nodig in de acceptatie van mensen met een regenboogachtergrond. Dat zijn belangrijke aandachtspunten voor de komende tijd. Ook inwoners met een beperking zijn nog vaak ondervertegenwoordigd. Dat komt niet omdat de initiatieven niet openstaan voor mensen met een beperking. Maar omdat inwoners die wonen bij een zorgorganisatie vaak hun huis niet uitkomen. Het is van belang dat hierin iets verandert. Hoe kunnen we hier drempels wegnemen? Dit geldt ook voor ouderen die in een verzorgings- of verpleeghuis wonen.

Ook voor jongeren is dit het geval. Het is van belang dat jongeren met een beperking mee (kunnen) doen aan de gewone buurtinitiatieven en feestjes met andere jongeren in gemeente Woerden. Zo bouwen zij sociaal netwerk op in Woerden, en zijn zij onderdeel van het gewone sociale weefsel.

5: THUIS & WELZIJN

- **Woonprojecten gericht op diversiteit:** Maak werk van inclusieve woonprojecten en zorg dat elke woning die nieuw gebouwd wordt aanpasbaar en levensloopbestendig is.

> **Evaluatie:** In de woonvisie 2019 – 2024 is gedifferentieerd wonen als uitgangspunt opgenomen (Magic mix): gemengd wonen voor meerdere prijsklassen, soorten huishoudens, leeftijden en woonwensen bij elkaar in één buurt. Het gaat om de bouw van woningen die aansluit op de vraag van een diverse samenleving. Ook is het uitgangspunt van levensloopbestendig wonen volgens het bouwbesluit (tot op zekere hoogte levensloopbestendig) een belangrijk speerpunt van de woonvisie. De volgende stap is het ontwikkelen van richtlijnen voor inclusief ontwerp van vastgoed, gebiedsontwikkeling en nieuwbouw van woningen, zodat vergunningen daar goed op kan toetsen.

Waar staan we nu?

> Is er sprake van gelijke kansen op de woningmarkt? Dat niet. Er is een tekort aan woningen. Vooral jongeren, starters en senioren kunnen geen goede plek vinden. Wel is het zo dat Gemeente Woerden sterke ambities heeft om hier wat aan te doen. Er is versneld met woningbouw gestart. Ook heeft Gemeente Woerden de ambitie om levensloopbestendig te bouwen volgens het bouwbesluit. Dat is een grote vooruitgang. De komende tijd zullen we richtlijnen van inclusief ontwerp ontwikkelen waar we bouwprojecten aan kunnen toetsen. Volgens het 'VN-Verdrag voor de rechten van mensen met een beperking' is het van belang dat iedere persoon, op gelijke voet met anderen, zelf moet kunnen kiezen waar en met wie hij of zij woont (Artikel 19: Zelfstandig wonen en deel uitmaken van de maatschappij). In Nederland staat dit nog ernstig onder druk voor mensen met psychische problematiek, een beperking, of ouderen die ondersteuning krijgen van een zorgorganisatie. Hoe gaat dat in Gemeente Woerden op dit moment? Het is van groot belang dit gezamenlijk te onderzoeken. Ook is het de vraag hoeveel mensen in gemeente Woerden zijn gebonden aan een leefregeling, waardoor zij in hun vrijheid worden beperkt (het leefritme/huishouden volgt de routines van de zorgorganisatie, i.p.v. dat de persoon zelf de regie heeft over het eigen leefritme/huishouden). Dit zou nader onderzocht moeten worden.

6: REIZEN & MOBILITEIT

- **Je op gelijke voet met anderen verplaatsen:** zorg dat iedereen zich op gelijke voet met anderen en op tijdstip van eigen keuze kan verplaatsen, liefst met gewone middelen, zoals een eigen fiets, auto of openbaar vervoer. Anders met taxivervoer.

> **Evaluatie:** Het openbaar vervoer? De Syntus Flex die tussen Woerden en Linschoten rijdt, wordt als een goede oplossing gezien. Het is toegankelijk, en rijdt op tijd. Alleen, waarom rijdt hij niet in Zegveld, Harmelen of Kamerik, vragen mensen zich af? Het is niet mogelijk om vanaf 18.30 uur met OV in Zegveld te komen of vanaf 20.00 uur in Kamerik te vertrekken. Dat is voor Nederlandse begrippen iets gek. Zeker als je milieuvriendelijk reizen wil bevorderen. Of wil bevorderen dat ouderen tot op hoge leeftijd midden in het leven kunnen staan. Daarnaast lees je op de OV-9292 app dat er geen enkele toegankelijke lijn naar Zegveld gaat. Hoe zit dat? En het (rolstoeltoegankelijk) taxivervoer? Over hóe de taxi geregeld is, zijn mensen tevreden. Wel is het zo, net als op andere plekken in Nederland, dat als je een taxi nodig hebt, dat ze soms niet komen opdagen. Dan kun je niet naar school, je dansles, of je werk. Of er vandaan komen. Een enkele keer hoor je ook dat de rolstoeltoegankelijke taxi niet kan rijden, omdat er iets mee is. Is het in zo'n geval niet mogelijk om een vervangende taxi te regelen bij een collegabedrijf?

7: VRIENDSCHAPPEN & RELATIES

- **Ondersteun mensen contacten op te doen:** maak werk van vriendschappen en relaties van mensen die ondersteuning krijgen.
 - > **Evaluatie:** Dit actiepunt stond gepland voor de Lokale Inclusie Agenda 2022 – 2025. Door middel van actiepunt 2 van het thema 'Zorg & Welzijn in een Inclusieve samenleving' wordt hier verder vorm aan gegeven.
- **Hef belemmeringen die sociale contacten in de weg staan op**
 - > **Evaluatie:** Dit is door Corona ernstig onder druk komen te staan. Door het Pop-up terras van de Thuisbus, de belcirkels, ontmoetingen in de Huizen van Woerden, inspanningen van kerken, vrijwilligersorganisaties en de website Woerden voor elkaar is hier veel actie op geweest. Er is een sterk sociaal weefsel in Woerden. Alleen: is dit voor iedereen toegankelijk? En vallen er toch geen mensen buiten de boot? Hier is een overleg over geweest tussen vrijwilligersorganisaties, de kerken, Hart voor Woerden, het Thuishuis, buurtwerk, de gemeente en 'Iedereen doet mee!'. Daar zijn een aantal acties uit gekomen.
Daarnaast maken sommige inwoners melding van een clubjescultuur, waar andere mensen niet bij horen. We zijn heel benieuwd hoe het sociale leven zich ontwikkelt na corona. Dit thema relateert ook aan de vraag of er mensen in hun vrijheid beperkt worden in Woerden. Gewoon even naar buiten lopen en een praatje kunnen maken bij het bankje in het park is een belangrijke vorm van contact. En geeft een mooie mogelijkheid van toevallige ontmoetingen.

Waar staan we nu?

> De afgelopen jaren hebben grote inspanningen door het netwerk van actieve inwoners, vrijwilligersorganisaties, kerken, buurtverbinders, De Thuisbus en Hart voor Woerden, plaatsgevonden om het sociale netwerk in Gemeente Woerden te versterken. Dit was net op tijd voor de coronacrisis. Gelukkig hebben veel inwoners daar profijt van gehad. Hebben we zicht op wie er nog buiten valt? Zowel thuiswonende mensen als mensen die gebruik maken van ondersteuning van een zorgorganisatie? Op het versterken van contacten van mensen die wonen in een zorgorganisatie is nog geen gezamenlijke actie geweest. Dat gebeurt in het kader van deze Lokale Inclusie Agenda (Actiepunt 2 van het thema Zorg & Welzijn).

8: ZEGGENSCHAP & SUPPORT

- **Pilot inclusie & support:** laat zorg & welzijn een transformatieslag maken. Waarbij ondersteuning primair gericht is op het opbouwen van een rijk leven midden in de samenleving op basis van eigen interesses en talenten.
 - > **Evaluatie:** Stond gepland voor 2022 – 2025. De PGA-pilot heeft tot op heden geen doorgang kunnen vinden, omdat de PGA-werkgroep haar energie de afgelopen tijd op andere zaken moest richten en er geen budget beschikbaar was. Als zorgorganisaties en gemeente starten we nu twee nieuwe rijk leven trajecten op als onderdeel van het Platform Zorg & Welzijn in een inclusieve samenleving.
- **Daar ondersteunen waar de mensen zijn:** breng de ondersteuning daar waar de mensen zijn: op het werk, thuis, op de sportclub of op school. Specialisten komen naar mensen toe in plaats van andersom.
 - > **Evaluatie:** Dit is nog steeds een opgave. Er komen nog steeds te veel mensen in belemmerende (restrictieve) omstandigheden terecht. Specialistische ondersteuning geeft mensen op dit moment nog eerder kans op een leven buiten de samenleving, dan midden in de samenleving. Dat geldt voor jongeren, volwassenen en ouderen. Het is noodzakelijk dat dit verandert. Er is geld beschikbaar gekomen voor afbouw van separatie/isolatie. Daarnaast is er een programma gaande, dat erop gericht is dat specialistische ondersteuning anders gaat werken.
- **Ondersteun mensen in hun eigen huis te wonen:** zelfstandig wonen, of samenwonen in een huis met niet meer dan vijf of zes mensen bij elkaar geeft de beste kansen op een leven midden in de samenleving.
 - > **Evaluatie:** In de transitie beschermd wonen gaat het erom dat mensen met psychische problematiek die eerder bij een zorgorganisatie woonden, nu zelfstandig gaan wonen in de wijk. Met goede ondersteuning. Een hele mooie ontwikkeling voor de inclusieve samenleving. Een probleem is nog dat er te weinig woningen beschikbaar zijn zodat mensen echt kunnen doorstromen. Daarnaast zijn er de afgelopen tijd meerdere plekken ontwikkeld, zoals begeleid kamer wonen, Philadelphia, Abrona Kasteel, waar een groot aantal mensen die ondersteuning krijgen bij elkaar wonen. Onder hen zijn mensen die eerder veel meer gemengd in de wijk woonden. Dit staat inclusiviteit ernstig in de weg.
- **Los onveilige situaties op:** is er sprake van onveilige of deprimerende situaties op plekken waar mensen ondersteuning krijgen? Los deze situaties dan urgent op.
 - > **Evaluatie:** In 2019 zou een locatie van een zorgorganisatie dichtgaan. Bewoners, Woerdenaren, kregen een nieuwe woonplek aangeboden, vaak aan de andere kant van het land. Zij zouden dan hun leven/netwerk in gemeente Woerden verliezen. De support in Woerden zou te duur worden en er was personeelstekort. Bewoners zijn toen in actie gekomen. Zij

ervaren dat de lokale en landelijke politiek naast hen heeft gestaan. Er is verder geen inventarisatie gedaan naar de leefomstandigheden bij zorgorganisaties. Zitten er mensen achter een dichte deur? Worden er inwoners opgesloten, vastgebonden of op andere wijze in hun vrijheid beperkt? Opsluiting is altijd een ernstige situatie. Leven er mensen in onveilige deprimerende omstandigheden? We hebben daar op dit moment geen zicht op. Hiervoor is nader onderzoek nodig.

Waar staan we nu?

> Een aantal inwoners die ondersteuning krijgen zijn met name door de inzet van o.a. NUdoen!, de buurtverbinders, en door het 'Iedereen doet mee!' festival veel zichtbaarder geworden in de Woerdense samenleving. Dat is een mooi resultaat. Maar er zijn ook nog mensen onzichtbaar. Dat geldt voor mensen met een ernstig meervoudige beperking, mensen met een verstandelijke beperking in het algemeen, en voor mensen met ernstige psychische problematiek. Laat staan dat zij op gelijke voet meedoen in onderwijs, arbeidsmarkt, het uitgaansleven, de buurt of in clubs en verenigingen. Staan zij buiten de samenleving? Of er middenin? Van gelijkwaardige deelname, zoals geformuleerd in het VN-Verdrag voor de rechten van mensen met een beperking, is geen sprake. Onderzocht zou moeten worden of dit ook voor ouderen geldt die wonen in een verzorgings- of verpleeghuis. Zorg & welzijnsorganisaties, inwoners en gemeente hebben een actiepoint op de Lokale Inclusie Agenda gezet, om hier iets aan te veranderen. Ook horen we dat mensen met psychische problematiek nog niet altijd gelijkwaardig met anderen worden behandeld. Er is stigmatisering. Inwoners vertellen daarnaast dat (sommige) professionals van zorg & welzijn je niet altijd voor vol aanzien. Zij geven aan, dat zij het fijn vinden als iemand echt naast hen staat. Dat je de dingen samen kunt oplossen. In plaats van dat professionals boven hen staan. Hoe kunnen inwoner en professional gelijkwaardig optrekken en wederzijds transparant zijn in de dingen waar je tegenaan loopt?

9: GEZONDHEID & VEILIGHEID

- **Uitgangelijkheid:** Bij werken aan toegankelijkheid is het ook van belang dat veiligheid wordt meegenomen: 'Hoe kom je een gebouw uit in het geval van een noodsituatie' (uitgangelijkheid)?
 - > **Evaluatie:** In het kader van de verduurzaming van sportaccommodaties, is er een schouw op toegankelijkheid van sportaccommodaties geweest. Knelpunten in de uitgangelijkheid (zijn opgelost. Dat geldt bijvoorbeeld voor een nooduitgang met een afstap van 30 cm. Deze was voor een rolstoelgebruiker onbruikbaar. Voor ander gemeentelijk vastgoed is deze check er niet geweest. Dit zou nog kunnen gebeuren in samenwerking met de betreffende beheerders.

Waar staan we nu?

> *Geur, geluid & overlast:* Heeft iedereen toegang tot een gezond leven en een veilige leefomgeving die optimale kansen biedt voor leren en ontwikkeling? Een vraagstuk is de huisvesting van arbeidsmigranten, bijvoorbeeld in het buitengebied bij bedrijven. Klopt het dat zij vaker worden blootgesteld aan geur- en geluidsoverlast van bedrijven dan anderen? Hoe kunnen zij ook wonen op een plek die voldoet aan geluid en geurnormen? Daarnaast staan sommige straten van Woerden bekend als een plek waar veel overlast, drugsgebruik en criminaliteit voorkomt. Het gaat hier om Lekoord, Mauvestraat, Tournovsveld en de Jan Kriegestraat. Plekken waar het niet goed toeven is volgens inwoners. Laat staan dat deze plekken optimale ontwikkelingskansen bieden, zoals andere inwoners in gemeente Woerden die hebben. Het is van belang hier iets aan te doen.

Vrijheid: Daarnaast zou onderzocht moeten worden of er in Woerden mensen zijn die opgesloten worden of op andere wijze onrechtmatig in hun vrijheid beperkt. In het VN-Verdrag staat dat mensen met en zonder beperking op gelijke voet van hun vrijheid moeten kunnen genieten (Artikel 14 Vrijheid en Veiligheid van de persoon). En dat een beperking in geen geval vrijheidsbeperking rechtvaardigt. In Nederland worden er meer mensen in hun vrijheid beperkt dan in andere Europese landen. Ook jongeren in de jeugdzorg. Vaak is onduidelijk hoe vaak en op welke grond een vrijheidsbeperkende maatregel op hen wordt toegepast (vgl. de dichte deur van een verpleeghuis). Terwijl er, ook in Nederland, alternatieven zijn. Het is onbekend hoe de situatie in Gemeente Woerden nu is. Op gelijke voet in vrijheid kunnen leven voor alle inwoners is een vereiste voor het realiseren van het VN-Verdrag. Ditzelfde geldt voor het vrij zijn van mishandeling, uitbuiting of misbruik.

10: LEVENSVISIE & CULTUUR

- **Maak de samenleving diversiteitsproof!:** hoe kun je verschillen overbruggen? Door met elkaar te praten, uitleg te vragen en door initiatieven te nemen die een diverse samenleving dichterbij brengen. Stimuleer deze initiatieven, door als inwoners, organisaties en gemeente daarin samen op te trekken.

> **Evaluatie:** In 2018 organiseerde Coming Out Woerden voor het eerst de Regenboogweek. Ook worden er, als de coronamaatregelen het toelaten, transgendercontactavonden georganiseerd. Een plek waar Woerdenaren met transgendergevoelens elkaar kunnen ontmoeten, openlijk met elkaar van gedachten kunnen wisselen. En hun gevoelens een plek kunnen geven. Belangrijk is, dat er in ieder geval een sterk statement wordt neergezet in de gemeente: Je kunt zijn wie je bent en houden van wie je wilt. Dat nog niet iedereen het hiermee eens is, blijkt uit het bekladden van het gloednieuwe regenboogpad in 2019. Ook vertellen inwoners over (verborgen) gevallen van pesten, bijvoorbeeld in de café's van Woerden. Het blijkt dat actie nog steeds nodig is. Daarom is er een Regenboogactieplan ontwikkeld. De actiepunten van dit actieplan staan in deze lokale inclusie agenda.

Daarnaast is belangrijk dat we oog houden voor multiculturaliteit. Er zijn al een aantal multiculturele sportclubs in Woerden, zoals basketbalvereniging The Blue Drakes. Er zijn ook mooie voorbeelden van multiculturele bedrijven. Maar over het algemeen is het openbare leven nog erg wit. De Vrouwen van Woerden zijn een initiatief gestart om het idee dat we allemaal onderdeel zijn van dezelfde samenleving te versterken. Het is van belang dat hier een vervolg op komt.

- **Invloed uitoefenen:** werken aan diversiteit is ook zorgen dat iedereen invloed kan uitoefenen op zijn of haar omgeving, ook mensen die net wat anders denken dan anderen.

> **Evaluatie:** Samen de samenleving maken. Dat is wat er in gemeente Woerden in grote mate gebeurt. Heel veel mensen zijn betrokken bij een initiatief, de organisatie van een evenement, of de sportclub of muziekvereniging van hun kinderen. Het verenigingsleven is sterk in gemeente Woerden. Niet iedereen hoeft even actief te zijn. Maar we kunnen wel streven naar een grotere diversiteit in onze club, initiatief, bestuur, college of festivalorganisatie. Veel verenigingen hebben hier al aandacht voor.

Er wordt meer samen beleid gemaakt dan vijf jaar geleden in gemeente Woerden. Dat is een belangrijke vooruitgang. Wel gaat de communicatie niet altijd even goed, bijvoorbeeld rond het parkeerbeleid. Of worden belangrijke maatschappelijke partners niet altijd voldoende betrokken bij de totstandkoming van het beleid, zoals bijvoorbeeld bij de nieuwe inburgeringswet. Dit staat goede samenwerking in de weg. De komende periode is het van belang

hieraan te werken. Het is goed dat iedereen zijn of haar stem kan laten horen. Ook met spandoeken op straat. Ook als meningen afwijkend zijn. Dat is voorwaarde voor een democratisch proces. Daarnaast kan actiever worden gezocht naar samenwerking met andersdenkenden met een minderheidsstandpunt. Er is in Nederland sprake van veel kritiek op de landelijke overheid. Is dit ook in Woerden het geval? Een gezonde inclusieve democratie zoekt ook het minderheidsstandpunt op.

- **Structuren die ontmoeting bevorderen:** geef structuren in de samenleving zo vorm dat diversiteit en elkaar op een vanzelfsprekende manier tegenkomen worden bevorderd.

> **Evaluatie:** De sofa van Woerden, is een prachtig voorbeeld van een element in de openbare ruimte dat ontmoeting bevordert. Ontmoeting tussen totaal verschillende mensen, die elkaar vooraf helemaal niet kennen. De grootst mogelijke diversiteit aan mensen maakt gebruik van de bank. En doordat de bank half rond is, én lang genoeg, kunnen twee tweetallen op voldoende afstand op de bank zitten. En natuurlijk raak je dan in gesprek. Tweehonderd Woerdenaren hebben bijgedragen aan het ontwerp of het mozaïek van de bank. De Sofa van Woerden is een initiatief van de Meiden van Woerden. In de fysieke ruimte, maar ook in de sociale ruimte kunnen we meer plek geven aan dit soort initiatieven. Hoe ontwerp je een evenement zo, dat een verscheidenheid aan culturen, leeftijden, voorkeuren, talenten en beperkingen samenkomen? Wanneer een diversiteit aan mensen tijdens een evenement een actieve rol vervult, krijg je vanzelf verscheidene netwerken mee.

Waar staan we nu?

> Samen de samenleving maken. En daar een diversiteit aan mensen in betrekken. We zijn er beter in geworden. De afgelopen vijf jaar zijn er meer participatieve beleidsprocessen geweest dan daarvoor gebruikelijk was. Maar nog niet alles gaat goed. De communicatie kan beter. En op sommige vlakken kan er nog meer in worden geïnvesteerd om er samen echt goed uit te komen. Ook is het van belang nu de volgende stap te zetten naar het betrekken van een grotere diversiteit aan inwoners bij evenementen, bestuur, beleid, clubs, verenigingen en andere initiatieven.

11: POLITIEK & HET OPENBARE LEVEN

- **Overbrug de kloof tussen inwoners, bestuur, politiek en ambtenaren:** maak prioriteit van het overbruggen van de kloof tussen inwoners, bestuur, politiek en ambtenaren door anders te gaan samenwerken.
 - > **Evaluatie:** Bij de ontwikkeling van de eerste Lokale Inclusie Agenda, de Routekaart Woerden Inclusief, zijn er zestig mensen geïnterviewd. Een derde van de inwoners en vertegenwoordigers van organisaties begon toen haar of zijn verhaal met de vraag wat de huidige politiek aan het doen is. Er was stevige kritiek. Deze kritiek is er nu veel minder. Ook horen we meer verhalen van inwoners die beleidsadviseurs van de gemeente zijn tegengekomen in hun dagelijks werk. Deze afstand is ook kleiner geworden. Dit is een beweging die we met elkaar kunnen versterken.

Waar staan we nu?

> *Inclusieve politiek:* Uniek in Nederland is dat er in Woerden echt voorbeelden zijn van inclusieve politiek. Politici uit Woerden hebben hun verhaal verteld in het dit jaar opgezette leernetwerk: 'Versterken politieke en beleidsmatige participatie van mensen met een licht verstandelijke beperking' (Movisie, Zorgbelang inclusief, Ministerie Binnenlandse zaken). Wat de voorbeelden zo uniek maakt is dat er met recht sprake is van beleidsbeïnvloeding. En dat er sprake is van een onderlinge samenwerking die deelname aan het politieke proces bevordert. Het blijkt dat er in Nederland nauwelijks andere voorbeelden zijn te vinden van een inclusieve politiek. Wel moeten we constateren dat er veel minder sprake is van multiculturaliteit dan in de vorige raadsperiode. Met 9% niet-westerse migranten, en 7% westerse migranten in Gemeente Woerden mag er meer diversiteit bij. Daarnaast is er drie jaar geleden een Scan gedaan op toegankelijkheid van de stemlokalen door de organisatie Ongehinderd. Daaruit blijkt dat het overgrote deel toegankelijk is. We hebben tips gekregen voor verbetering. Tijdens de gemeenteraadsverkiezingen van maart worden twee stemlokalen ingericht voor blinden en slechtzienden, bij eentje is een gebarentolk aanwezig. Daarnaast hebben zorgorganisatie Reinaerde, inwoners en gemeente Woerden workshops georganiseerd over stemmen voor mensen met een verstandelijke beperking. Deze workshops worden dit jaar, voor de gemeenteraadsverkiezingen in 2022, ook gehouden. We werken bovendien aan hulp voor mensen met een verstandelijke beperking in het stemhokje. Daarin lopen we voor op andere gemeenten. Woerden heeft een lans gebroken voor de aanpassing van wetgeving. Die aangepaste wetgeving is toegezegd. Als vervolg hierop is de tijdelijke experimentenwet assistentie in het stemhokje in voorbereiding.

12. COMMUNICATIE & DIENSTVERLENING

Waar staan we nu?

> In de Routekaart Woerden Inclusief was het thema communicatie & dienstverlening nog verdeeld over de andere thema's. Voortschrijdend inzicht heeft gemaakt dat dit in de nieuwe lokale inclusie agenda een nieuw thema is geworden (samen met inclusieve politiek). Hierbij toch een kleine evaluatie van waar we nu staan.

Toegankelijkheid in tekst & beeld: Ten tijde van de ontwikkeling van de eerste Lokale Inclusie Agenda was het webteam van gemeente Woerden al bezig met een plan voor een drempelvrije website. De website voldoet aan de strengste toegankelijkheidsvoorwaarden. De kennis over digitale inclusie bij dit team is groot. Op dit moment wordt er door het team communicatie ook goed gelet op de begrijpelijkheid van teksten op social media, in artikelen op de informatiepagina, in persberichten en toespraken. Ook is de procedure rond 'meldingen openbare ruimte' nu goed geregeld. Het heeft een toegankelijke, mooie plek op de website gekregen. Dertig beleidsadviseurs zijn eind 2021 getraind in het gebruik van begrijpelijke taal in beleidsdocumenten (B1 taalniveau). Onder leiding van de bibliotheek hebben de schuldhulpverleners in de gemeente een training gehad in het begrijpelijk maken van hun dienstverlening via tekst & beeld (Taalakkoord). Het schrijven van begrijpelijke beleidsdocumenten, (standaard)brieven, standaard invulformulieren blijft ook hierna nog een aandachtspunt. Evenals het gemakkelijk toegankelijk maken van de beleidsdocumenten op de website van de gemeenteraad.

Communicatie als veranderstrategie: Waar meer aandacht voor mag zijn is het gebruik van inclusieve beelden in communicatie uitingen. Laat je door middel van je communicatie de diversiteit in de samenleving zien? Vervullen inwoners gewaardeerde rollen in de samenleving? Of worden mensen onnodig afgebeeld of weggezet als afhankelijke zorggebruikers? Zo draagt communicatie bij aan de beeldvorming rond mensen en kan het als veranderstrategie worden ingezet richting een inclusieve samenleving. De portretserie in de coronacommunicatie is daar een mooi voorbeeld van.

De balie van gemeente Woerden wordt als erg gastvrij ervaren. Ook bij navraag bij diverse bezoekers. Hier willen we graag verdieping aan geven. Wat gebeurt er bijvoorbeeld als mensen zich niet gemakkelijk uitdrukken of als verstaanbaarheid bij het loket lastig is? Voor bezoekers is het gebouw in principe rolstoeltoegankelijk. Maar je kunt als bezoeker niet zelfstandig bij de lift komen. Dat maakt gelijkwaardige deelname lastiger. Een aantal mensen van dienstverlening heeft een workshop gebarentaal gevolgd. Daarnaast is mogelijk om ter plekke aan de balie via 'Klik voor teletolk' een tolk gebarentaal aan te vragen, er is een mobiele ringleiding aanwezig. Ook het robotje in de hal 'spreekt' enkele zinnen gebarentaal. Een paspoort wordt indien gewenst thuisbezorgd. Daarnaast is het mogelijk om op verschillende manieren bezwaar te maken tegen een besluit: online, fysiek en per telefoon.

13: LEREND ORGANISEREN & VERANDEREN

- **Vormgeven aan Woerden Inclusief:** Trek gezamenlijk op om aan bewustwording te werken op een praktische, inspirerende en humorvolle manier. Door al doende beelden te ontwikkelen, visionair, door gebruik te maken van foto en video. Werk daarbij van klein naar groot, en bottom-up. Houdt daarbij oog voor de diversiteit aan mensen.
 - > **Evaluatie:** In Gemeente Woerden is de werkgroep 'Iedereen doet mee!' actief. Zij geven richting aan de ontwikkeling en uitvoering van de Lokale Inclusie Agenda, geven advies aan inclusieve initiatieven uit samenleving en gemeente. En nemen ook zelf initiatieven. Onder andere hebben zij het 'Iedereen doet mee!' Festival georganiseerd en zijn zij jury geweest voor de eerste 'Iedereen doet mee!' prijs. Het festival is een kleurrijk voorbeeld geweest van een evenement waarin diverse culturen, generaties, talenten en beperkingen samenkwamen. Er zijn belangrijke inhoudelijke gesprekken gevoerd, die hun plek hebben gekregen in de Lokale Inclusie Agenda. Leden van de werkgroep hebben samen met andere inwoners en organisaties foto's en video's gemaakt om de beweging naar de inclusieve samenleving kracht bij te zetten (zie ook de foto's in deze Lokale Inclusie Agenda). Het festival is nog wat klein gebleven qua deelnemers. Mogelijk komt dat doordat het festivalprogramma per abuis niet op de middenpagina van de krant verschenen is. In de werkgroep is een behoorlijke diversiteit bereikt. Uit elk maatschappelijk veld is bovendien wel iemand vertegenwoordigd.
- **Leren van cocreatieve trajecten:** Er zijn de laatste tijd een aantal ontwikkelingstrajecten gestart om samen met de samenleving beleid te maken. Wat kan daaruit worden geleerd voor een inclusief beleidsvormingsproces?
 - > **Evaluatie:**

Sinds 2017 zijn inwonersparticipatieprocessen een belangrijk onderwerp van gesprek geweest in de gemeente. Er zijn door beleidsadviseurs bijeenkomsten georganiseerd om van elkaar te leren: bv. Binnenstadsvisie, Cultuur, Verkeer, gebiedsgericht werken en 'Iedereen doet mee!' Daarnaast is er een groep beleidsadviseurs actief geweest om een beleidskader voor beleidsparticipatie te ontwikkelen. Deze is vastgesteld. In januari 2022 is gestart met de werving van een nieuwe participatieadviseur in de gemeente. In het begin was het vormgeven van cocreatieve participatieprocessen echt nog een kwestie van leren van trial & error. Nu beginnen zich de te leren lessen goed af te tekenen. Deze betreffen voornamelijk de communicatie, de betrokkenheid van een grotere diversiteit aan mensen, en inclusieve werkwijzen tijdens het participatieproces. Onder andere door de projectgroep 'Warmtevisie' wordt er bewust naar gestreefd dit vorm te geven.

Waar staan we nu?

> Als het gaat om het versterken van de beweging van onderop is het van belang dat er in de werkgroep wat meer culturen vertegenwoordigd zijn. Er mogen daarnaast nog wat meer ondernemers, clubs & verenigingen, onderwijsmensen en politici aansluiten om de beweging nog meer kracht bij te zetten. Eind 2021 kunnen we zeggen dat dat gelukt is. Al is het van belang om voor de vertegenwoordiging in de diversiteit aan inwoners én maatschappelijke velden steeds aandacht te blijven hebben. Ook kan er gebruik gemaakt van korte creatieve projecten om de beweging naar de inclusieve samenleving te versterken. De eerste plannen liggen hiervoor al in de werkgroep. Medewerkers van de gemeente geven aan dat er meer integraliteit (samenwerking & afstemming) nodig is binnen de gemeentelijke afdelingen, om inclusie goed te kunnen verankeren. Bijvoorbeeld tussen sport, cultuur, vastgoed, en communicatie. Zie verder Thema 10 Levensvisie & Cultuur.